

**JAMOLUDDIN ABU-L-MAHOSIN YUSUF IBN TAG‘RIBERDINING
“MISR VA QOHIRA SALTANATI HAQIDA PORLOQ YULDUZLAR”
ASARIDA AMIR TEMURNING SARKARDALIK FAOLIYATIGA OID
MA’LUMOTLAR TAHLILI**

Xurshid Imomov

Ilmiy xodim

Temuriylari tarixi davlat muzeyi

E-mail: imomov12@gmail.com

Orcid ID: 0000-0003-3747-3509

Toshkent, O‘zbekiston.

Annotatsiya. Amir Temurning ilm-fan, madaniyat va san’at rivojiga katta ahamiyat berganligi, ayniqsa harbiy sarkardalik faoliyatiga oid ko‘pdan ko‘p tarixiy asarlar yaratilgan. Bu asarlar asosan fors va arab tillarida yozilgan bo‘lib, turli sabablarga ko‘ra xilma-xil yo‘nalish va nuqtai nazardan turib yoritilgan. Shu o‘rinda ta’kidlab o‘tish joiz, XV asrda yashab o‘tgan taniqli arab tarixnavislardan Ibn Xaldun, Ibn Duqmoq, As-Suyutiy, Badriddin Ayniy qatorida misrlik mashhur tarixchi Jamoluddin Abu-l-Mahosin Yusuf ibn Tag‘riberdi ham o‘z asarida Amir Temur shaxsiga, uning Iroq, Shomga qilgan harbiy yurishlari va diplomatik aloqalari haqida ko‘pdan ko‘p tarixiy ma’lumotlar keltirib o‘tgan. Ushbu asar qiyosiy manbashunoslik nuqtai nazaridan alohida tadqiqot ob’ekti sifatida o‘rganilishi muhimdir. Mazkur maqolada ibn Tag‘riberdining “Misr va Qohira saltanati haqida porloq yulduzlar” nomli asarida Amir Temurning sarkardalik faoliyatiga oid ma’lumotlar ilmiy tahlil etilgan.

Kalit so‘zlar. Amir Temur, Ibn Tag‘riberdi, Badriddin Ayniy, As-Suyutiy, Ibn Duqmoq, Ibn Xaldun.

**ANALYSIS OF INFORMATION ON EMIR TEMUR’S MILITARY
ACTIVITY IN JAMAL AL-DIN ABU-L-MAHOSIN YUSUF IBN
TAGHRIBERDI’S WORK “SHINING STARS ABOUT THE KINGDOM OF
EGYPT AND CAIRO”**

Khurshid Imamov

Researcher

The State Museum of the History of Timurids

Email: imomov12@gmail.com

Orchid ID: 0000-0003-3747-3509

Tashkent, Uzbekistan

Annotation. Amir Temur's great importance to the development of science, culture, and art, especially the activities of the military commander, has been created in many historical works. These works are mainly written in Persian and

Arabic, and they are covered from different directions and points of view for various reasons. It should be noted here that among the famous Arab historians who lived in the 15th century, along with Ibn Khaldun, Ibn Duqmaq, As-Suyuti, Badriddin Aini, the renowned Egyptian historian Jamaluddin Abu-l-Mahosin Yusuf ibn Taghriberdi In his work, Amir Temur was given a lot of historical information about his military campaigns in Iraq and Syria and diplomatic relations. It is important to study this work as a separate object of research from the point of view of comparative source studies. In this article, the information about Amir Temur's military activity in Ibn Taghriberdi's work entitled “Shining Stars About the Kingdom of Egypt and Cairo” is scientifically analyzed.

Keywords. Amir Temur, Ibn Taghriberdi, Badriddin Aini, As-Suyuti, Ibn Duqmaq, Ibn Khaldun.

АНАЛИЗ ИНФОРМАЦИИ О ВОЕННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЭМИРА ТЕМУРА В РАБОТЕ ДЖАМАЛ АД-ДИНА АБУ-Л- МАХОСИНА ЮСУФА ИБН ТАГРИБЕРДИ «СИЯЮЩИЕ ЗВЕЗДЫ О ЕГИПЕТСКОМ И КАИРСКОМ КОРОЛЕВСТВЕ»

Хуришид Имомов

Исследователь

Государственный музей истории Тимуридов

E-mail: imomov12@gmail.com

Orcid ID: 0000-0003-3747-3509

Ташкент, Узбекистан

Аннотация. Большое значение Амира Темура для развития науки, культуры и искусства, особенно деятельности полководца, отражено во многих исторических трудах. Эти произведения написаны в основном на персидском и арабском языках и по разным причинам освещены с разных направлений и точек зрения. Здесь следует отметить, что среди известных арабских историков, живших в XV веке, наряду с Ибн Халдуном, Ибн Дукмаком, Ас-Суюти, Бадриддином Айни, известный египетский историк Джамалуддин Абу-л-Махосин Юсуф ибн Тагриберди В своем труде Амиру Темуру было предоставлено много исторической информации о его военных кампаниях в Ираке и Сирии и дипломатических отношениях. Важно изучить данное произведение как отдельный объект исследования с точки зрения сравнительного источниковедения. В данной статье научно анализируются сведения о военной деятельности Амира Темура в произведении Ибн Тагриберди «Сияющие звезды о царстве Египет и Каир».

Ключевые слова. Амир Темура, Ибн Тагриберди, Бадриддин Айни, Ас-Суюти, Ибн Дукмак, Ибн Халдун.

Kirish.

www.sharqjurnali.uz

Jamoluddin Abu-l-Mahosin Yusuf ibn Tag‘riberdi¹ (1411-1469) Qohirada tug‘ilgan misrlik mashhur tarixchi bo‘lgan. Uning otasi Misr sultonlari az-Zohir Barquq va uning o‘g‘li an-Nosir Faraj davrida katta amirlardan bo‘lgan. Bu esa uning o‘z davriga oid ko‘plab ma‘lumotlarga ega bo‘lishiga xizmat qilgan. O‘z davrining mashhur olimlari ibn Hajar al-Asqaloniy, Badriddin al-Ayniylardan ta‘lim olgan. Zamonasining tarixchilari ustozlari deb tanilgan Taqiyuddin Ahmad ibn Ali al-Maqriziydan tarix ilmini o‘rganadi.

Ibn Tag‘riberdi tarixga oid 12 ta asar yozgan. Ularning eng mashhuri “An-Nujum az-Zohira fi mulki Misr va-l-Qohira”² (“Misr va Qohira saltanati haqida porloq yulduzlar”) asaridir. Ushbu asar 16 jildidan iborat bo‘lib, VII asrdan to o‘zi yashagan davrgacha bo‘lgan ma‘lumotlarni o‘z ichiga oladi. “An-Nujum az-Zohira”da Amir Temur haqidagi ko‘plab ma‘lumotlar keltirilganligi bilan ham ahamiyatlidir. Unda Amir Temurning nasabi, shaxsiy fazilatlar, hokimiyatga kelishi hamda harbiy sarkarda sifatida shakllanib, katta saltanat tuzishi haqidagi ma‘lumotlar tafsilotlari bilan birga bayon etilgan. Xususan, uning To‘xtamishxonga qarshi harbiy harakatlari, Shom, Iroq, Hindistonga qilgan yurishlari batafsil zikr qilingan.

Asarda muallif Amir Temurning otlarning yaxshisini ajrata olganligi bois Sulton Husayning e‘tiboriga tushganligi va bu mansabdan to amir lavozimigacha yetishganligini yozgan³. Amir Temurning otlarni farqlay olish faoliyati uning keyingi harbiy faoliyatidagi muvaffaqiyatlarida ham asosiy olmillardan biri hisoblanadi. Uning suvoriylarining shiddati ko‘p janglarda hal qiluvchi omil bo‘lib xizmat qilgan.

Ibn Tag‘riberdi Amir Temurning sarkarda sifatidagi birinchi g‘alabasi sifatida Sulton Husayn bilan bo‘lgan jangga ta‘rif beradi. Samarqand tarafdan Sulton Husayn askarlari Darbandni egallashgan edi. Amir Temur esa asosiy yo‘lni aylanib o‘tib, o‘z askarlariga Sulton Husayn askarlari joylashgan yaylovda otdan tushib o‘zlarini dam olishayotgandek ko‘rsatishlarini buyuradi. Bu tadbir ish berib, Sulton Husayn askarlari ularning oldidan huddi o‘z qo‘shini oldidan o‘tganday o‘tib ketishadi. So‘ngra Sulton Husayn askarlarining orqasidan hujum qilib ularni mag‘lub etadi⁴.

Amir Temurning ikkinchi katta g‘alabasi sifatida Xo‘jand daryosi yaqinidagi Turkiston atroflarida joylashgan To‘xtamishxon ustidan qozonilgan g‘alaba e‘tirof etilgan. Bu jangda Amir Temur mag‘lubiyatga yaqin turgan edi. Uning ma‘naviy rahnamosi Sayyid Barakaning ruhiy qo‘llab quvvatlashi og‘ir vaziyatda g‘alaba qozonishiga sabab bo‘ladi⁵. Bu holat qo‘shinni harbiy ruhiy holatini tetik tutishga alohida e‘tibor berganligini ko‘rsatadi.

¹ У.Уватов “Соҳибкирон араб муаррихлари нигоҳида”. “Шарқ”, Тошкент. 1997 й. 9 б.

² Ибн Тағриберди “Ан-Нужум аз-Зоҳира фи мулки Миср ва-л-Қоҳира”, XII, XIII жилдлар. Қоҳира, 1956 й.

³ Ўша асар. XII жилд, 256 б.

⁴ Ибн Тағриберди “Ан-Нужум аз-Зоҳира фи мулки Миср ва-л-Қоҳира”, XII жилд. Қоҳира, 1956 й. 256 б.

⁵ Ўша асар. XII жилд. 259 б.

Uchinchi yirik gʻalabasi sifatida esa Iroqi ajam sultoni shoh Mansur bin shoh Valiy ustidan qozonilgan gʻalaba va soʻngra Bagʻdod, Basra, Kufa hamda Diyor Bakrni qoʻlga kiritishi deb qayd etilgan.

Tahlil va natijalar.

Amir Temur Hindiston shohi Feruzshohning vafoti, uning oʻgʻli yoʻqligi, Dehlidagi odamlar ixtilofli holatda ekanligi, Dehli taxtiga Mallu ismli vazir oʻtirganligi, unga Feruzshohning Moʻltonda noibi vazifasidagi ukasi Sorangxon muxolif boʻlayotgani haqidagi xabar yetib keldi. Bu xabarni Temur eshitganida fursatni gʻanimat bilib, 800 yilning zul-hijja oyining Samarqanddan Moʻltonga yurdi. Uning hukmdori Sorangxonni 6 oy qamal qildi. Sorangxonning qoʻshinida 800 ta fil bor edi, Temur ularni ham qoʻlga kiritdi⁶. Bu holat Amir Temur harbiy faoliyatida xalqaro siyosiy hamda harbiy vaziyat haqida tez xabar olish tizimi yoʻlga qoʻyilganligi va unga javoban tez choralar koʻrish amalda qoʻllanganligiga dalolat beradi.

“An-nujum az-zahira”da Dehli uchun boʻlgan shiddatli jang, unda qoʻllanilgan harbiy taktika barcha tafsilotlari bilan quyidagicha sharhlangan: Soʻngra Temur hukmdor poytaxt Dehli shahriga yurdi, u bilan jang qilgani uning mazkur hukmdori Mallu askarlar qarshisiga chiqdi. Ular bilan fillari bor edi. Har bir fil ustiga ichida bir necha jangchi boʻlgan kajava (minoracha, qubba) oʻrnatilgan edi. Ushbu fillar maxsus zirhli yopinchiq va bargustivonlar bilan kiyintirilgan edi. Ularga ovozlari bilan otlar qoʻrqib, qochishlari uchun qoʻngʻiroqlar va zanglar osilgan edi. Ularning xartumlari bir nechta oʻtkirlangan qilichlar bilan (dahshati) kuchaytirilgan edi. Hind askarlari ushbu fillar oʻzlaridagi narsalar (voxima) bilan Temur askarlarining otlarini qoʻrqitib qochishlari uchun fillarning ortidan harakatlanishdi. Temur ularning rejalarini hisobga olib hiyla ishlatdi va minglab uch qirrali temir tikonlar yasattirdi. Ularni fillarning yoʻllariga sepib chiqishdi. 500 tuya ustini yogʻga botirilgan fitillari boʻlgan qamishlar bilan toʻldirishdi. Ularni askarlarining oldiga qoʻydi. Ikki guruh bir – birlarini koʻrib, urush uchun harakatlan boshlashganida Temur oʻsha olovli yuklarni yoqdi va ularni fillar ustiga haydadi. Oʻsha tuyalar olov harorati shiddatidan yugurishdi. Soʻngra ularni boshqaruvchilar ularning orqalaridan boshqarib borishdi. Temur esa pistirmada edi.) Soʻngra kam sonli askarlari bilan saxarda hujumga oʻtdi. Qavm jang qilish toʻqnashayotgan paytida Temur otini ortga qaytardi, qavm uni (Temurni) magʻlub boʻlib qochyapdi, uning otlari fillardan hurkib qochmoqda deb adashishdi. Ular yasagan temir tikonlar sochilgan joylarga qarab harakatlanishdi. uning hindlarga ishlatgan hiylasi ish berdi. Fillarni orqasidan shiddat bilan (olgʻa) boshqarishdi toki ular oʻsha temir tikanlarni bosmagunlaricha. Ulardan (tikanlar) oʻtishlarining oqibatida ortga qaytish boʻldi.

Soʻngra Temur askarlarini boyagi tuyalarga eʼtiborini qaratdi. Ularning olovi kattalashgan, uchqunlari yon-atrofga koʻtarilgan edi. Ularning orqalaridan tigʻ tiqib xaydaganlarida jirkanch tarzda oʻkirar edilar.

⁶ Ўша асар. XII жилд. 261 б.

Fillar buni koʻrganlarida qoʻrqib hind askarlarining ustiga yurishdi. Temur ularning yoʻliga tashlagan tikonlarning ogʻriqlarini his qilishdi. Tiz choʻkib, harakatlana olmay yerga sochilgan togʻlardek boʻlib qolishdi. Ularning qonlari daryo boʻlib oqdi. Shu payt hind askarlarining ikki tarafidan pistirmada oʻtirgan Temur askarlari chiqishdi. Soʻngra Temur oʻzi bilan boʻlgan (askarlar) bilan birga ularni yakson qildi, hindlar chekinishdi va ularga kamonlardan oʻqlar uzildi.

Soʻngra ular jipslashib nayzalar soʻngra qilichlar va boltalar bilan jang qilishdi. Ikki guruh hindlarning aʼyonlari va yetakchi jangchilari halok boʻlib, magʻlub boʻlmaganlaricha sabr bilan jang qilishdi. Jangdan qochganlaridan soʻng qolganlari magʻlub boʻlishdi. Temur ularning ortidan Dehli shahriga borib yetgunicha taʼqib qildi. Va uni qoʻlga kiritmagunicha atrofni qamal qildi⁷.

Manbadagi ushbu maʼlumotlar hind qoʻshiniga ustunlik bergan fillardan foydalanish taktikasini Amir Temur ularning oʻziga qarshi qoʻllay olganligi, harbiy jihatdan noqulay sharoitdan uddaburonlik bilan foydalana olganligini koʻrsatib turibdi.

Ibn Tagʻriberdi “An-nujum az-Zohira”da Shomga yurishi haqidagi maʼlumotlar orasida Damashqda boʻlgan voqealarga alohida toʻxtalib oʻtadi. Damashq shahri bu mintaqada strategik ahamiyatga ega shahar edi. Shahar mustahkam mudofaa devori va qalʼaga ega boʻlganligi bois bu shaharni olishda kam vaqt sarflanadigan ham kam talofat koʻriladigan tadbir qoʻllaydi. Bu yerda sodir boʻlgan voqealar asarda quyidagicha taʼriflangan: ... Devor ustidagi damashqliklar shiddatli jang qilishdi. Ularga devordan va xandaqlar yordamida qarshilik koʻrsatishdi. Damashq eshiklariga hujum qilgan bir guruh asirga olindi. (Damashqliklar) koʻplab otlarni qoʻlga kiritishdi va ularning mingga yaqinini oʻldirishdi.

Damashq aholisi oʻz vatanlarini himoya qilish uchun shiddatli janglar olib borayotgan paytlarida Temur safdoshlaridan ikki kishi devor tagiga kelib: Amir sulhni xohlayapdi deb – qichqirishdi. Va bir oqil odamni amir u bilan haqda gaplashishi uchun yuborishlarini soʻradi.

Damashq aholisi Temur safdoshlarining sulh haqidagi soʻzini eshitganlaridan soʻng, ular bosh qozi Taqiyuddin Ibrohim bin Muhammad bin Muflih al-Hanbaliyni yuborishga qaror qilishdi. U Damashq devoridan chiqib, Temur tomonga ketdi va u bilan uchrashdi. Unga Temur bu yerga kelayotganimda gʻarazli niyatda edim, hozir qaytib ketishdan oʻzga niyatim yoʻq. Lekin odatimga koʻra taklifimdagi “toʻqquzot” -toʻqqizlikni olishim kerak. Bu uning odati edi, agar u bir shaharni sulh bilan olsa, uning aholisi taomlarning barcha turlari, ichimliklar, jonivorlar, kiyimlar va toʻqqizta tuhfa bilan uning oldiga chiqar edi. Uning nomi “toʻqquzot” boʻlib, turkiy tilda 9 ni anglatadi...

Ibn Muflih Damashqqa qaytganida odamlarni jangdan qaytara boshladi. U Temur, uning dini, eʼtiqodi toʻgʻriligini koʻklarga koʻtarib maqtadi va Dimashq

⁷ Ибн Тағриберди “Ан-Нужум аз-Зоҳира фи мулки Миср ва-л-Қоҳира”, XII жилд. Қоҳира, 1956 й. 262-264 б.

ahlini urushdan toʻxtatdi... Sulh tuzish qaroriga kelishdi. Tavon puli sifatida ming ming dinor (bir million dinor) yigʻib Amir Temurga olib kelib berishdi. Amir Temur ulardan talab qilingan mablagʻ ming tumanni tashkil etishini aytib, ularga bu ishda bir guruhni vakil qilib tayinladi. Tuman 10 000 tilla dinordan iborat, tilaning bahosida ularning hisoblarida tafovut mavjud edi... Mablagʻ miqdori ming tumanga yetganida, ibn Muflih uni olib Temurga yetkazdi. Temur ibn Muflih va uning safdoshlariga: -“bizning hisobimiz boʻyicha bu mablagʻ uch ming ming dinorga tengdir, sizlarda yana yetti ming ming dinor qolmoqda va menga maʼlum boʻlishicha sizlar uni toʻlashga ojizsizlar”- dedi. Yetarli mablagʻ yigʻilmaganligi sababli ular misrliklar tashlab ketgan mulklar va qurol-aslahalarni olib chiqib berishdi. Oqibatda talab qilingan mablagʻ yetarli boʻlmaganligi bois Amir Temur shaharni amirlari oʻrtasida taqsimlab, jangsiz qoʻlga kiritdi⁸. Muallifning ushbu maʼlumotlari boshqa manbalarga nisbatan batafsil bayon etilishi bilan ham ahamiyatlidir.

Xulosa va takliflar.

Xulosa qilib shuni aytish mumkinki, Amir Temur tarixi, xususan, uning harbiy sarkardalik faoliyatini yoritishda arab manbalarida bayon etilgan maʼlumotlarning ahamiyati katta. Ularning orasida ibn Tagʻriberdining “An-Nujum az-Zohira fi mulki Misr va-l-Qohira” (“Misr va Qohira saltanati haqida porloq yulduzlar”) asari Iroq va Shom mamlakatlaridagi Amir Temurning harbiy yurishlari, u qoʻllagan jang olib borish taktikasi, oʻz mamlakati sarhadlari bilan birga boshqa uzoq oʻlkalardagi siyosiy-harbiy holat haqidagi maʼlumotlarning tez va aniq yetib kelish tizimi shakllantirilganligi. Ushbu hududlardagi siyosiy vaziyat va oʻzaro diplomatik yozishmalar tafsilotlarining batafsil yoritilishi bilan oʻz oʻrniga ega. Ibn Arabshohning “Amir Temur tarixi”⁹ asaridan farqli oʻlaroq voqealarni bayon etishda mublagʻadan deyarli foydalanilmaydi. Shu oʻrinda ushbu asarni Amir Temurni harbiy-sarkardalik faoliyatini toʻliq oʻrganish uchun izchil tadqiq etishni talab etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. У.Уватов “Соҳибқирон араб муаррихлари нигоҳида”. “Шарқ”, Тошкент. 1997 й. 9 б.
2. Ибн Тағриберди “Ан-Нужум аз-Зоҳира фи мулки Миср ва-л-Қоҳира”, XII, XIII жилдлар. Қоҳира, 1956 й.
3. Ибн Тағриберди “Ан-Нужум аз-Зоҳира фи мулки Миср ва-л-Қоҳира”, XII жилд. Қоҳира, 1956 й. 256 б.
4. Ибн Арабшоҳ “Амир Темур тарихи”, сўз боши, араб тилидан таржима ва изоҳлар У.Уватов томонидан тайёрланган. Тошкент, “Меҳнат” 1992.
5. Ибн Ҳажар ал-Асқалоний “Инба ал-ғумр би абно-ил-умр”. Қоҳира I-IV жилдалар, Қоҳира, 1969-1998 йй.

⁸ Ибн Тағриберди “Ан-Нужум аз-Зоҳира фи мулки Миср ва-л-Қоҳира”, XII жилд. Қоҳира, 1956 й. 240-245 б.

⁹ Ибн Арабшоҳ “Амир Темур тарихи”, сўз боши, араб тилидан таржима ва изоҳлар У.Уватов томонидан тайёрланган. Тошкент, “Меҳнат” 1992.

6. Амир Темур библиографияси. Биринчи китоб//Тузувчилар: Файзиев Х.Т., Бўриев О., Рахматуллаева А.Р., Шарипов А.А.,Бердиев З.Ш., Улжабаева С.Б., Авазов Ф.А. Масъул муҳаррирлар Х.Т.Файзиев, О. Бўриев.-Тошкент: Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси “Фан” нашриёти давлат корхонаси. 2020. 543-544 б.
7. У.Уватов “Соҳибқирон араб муаррихлари нигоҳида”. Тошкент “шарқ”, 1997. 8 б.
8. Jumayev G.I. “Audiomanuscript” – a project on the study of oriental manuscript sources. // Journal of Social Research in Uzbekistan, 2023. P. 50-52.
9. Jumayev G.I. Oq qo‘yunli etnonimining etimologiyasi. // Scholar scientific journal.Volume 1, Issue 34. December. 2023. P. 85-90.
10. Jumayev G.I. Boyondurlar: tarixi va etimologiyasi. // Educational Research in Universal Sciences. Volume 2, Issue 17. December. 2023. p.215-219.
11. Jumayev G.I., Doniyorov A.X., va boshq. History of the study of “Temur tuzuklari” (Temur’s regulations or Temur’s laws). // New York Academic Research Congress On Social, Humanities, Administrative, And Educational Sciences Proceedings Book, – Turkiye. 2024, – S 972-975.
12. Исҳоқов М.М., Жумаев Ғ. И. «Ҳабиб ус-сияр» ва «Матла ус-саъдайн» асарларида дипломатик ва элчилик муносабатларнинг акс эттирилиши. // Sharqshunoslik / Во с т о к о в е д е н и е / Oriental studies 2022, № 1. – Тошкент, – Б 120-132.
13. Yuldashev U.B. Boburiylar davlatida yerga egalik qilishning jogirdorlik tizimi. Volume 1 No. 1 (2023): The role of Zahiriddin Muhammad Babur's legacy in the development of Eastern statehood and culture. – Tashkent, 2023.
14. Imamov Kh. Scientific analysis of Amir Temur's relations with Egypt and Damascus in the work “An-Nujum az-zahira fi muluk Misr va al-Qahira” by Jamaluddin Abu-l-Mahosin Yusuf ibn Taghriberdi (Jamoliddin Abu-l-Mahosin Yusuf ibn Tag‘riberdining “An-nujum az-zahira fi muluk Misr va al-qohira” asarida Amir Temurning Misr va Damashq bilan aloqalari ilmiy tahlili) // 9th International New York Academic Research Congress on Social, Humanities, Administrative and Educational Sciences PROCEEDINGS BOOK (March 07-09, 2024, online & face to face participation) Editors Prof. N.Sabirova, Dr.Christopher Gunn. – Turkey, USA: BZT Turan Publishing House, 2024. – PP.875–878. - ISBN: 978-625-6879-51-5. DOI: 10.5281/zenodo.10808287. Elektron havolasi: https://drive.google.com/file/d/12oWBuCLsgomtR0zhfjoF4_-eJr8VLCn2/view
15. Imamov Kh. Comparative analysis of information about Amir Temur in the works of Arab historians of the 14th-15th centuries (XIV–XV asr arab tarixchilari asarlarida Amir Temur haqidagi ma’lumotlarni qiyosiy tahlili) // International Turkic World Congress on social, humanities, administrative

and educational sciences proceedings book (January 11-13 2024. Baku, Azerbaijan) / Editor Assoc. Prof. Dr. Elif Özlem Özçatal. – Baku: BZT Turan Publishing House, 2024. – P.701–704. – ISBN: 978-625-6879-43-0. DOI: 10.5281/ZENODO.10476207. Jurnal havolasi: https://drive.google.com/file/d/1yewAhCsTan_6yZtUT5F5jhIKLMmKmvBH/view?usp=sharing

16. Imamov Kh. and others... History of the study of “Temur Tuzuklari” (Temur’s Regulations or Temur’s Laws) (“Temur tuzuklari”ning o‘rganilish tarixi) // 9th International New York Academic Research Congress on Social, Humanities, Administrative and Educational Sciences PROCEEDINGS BOOK (March 07-09, 2024, online & face to face participation) Editors Prof. N.Sabirova, Dr.Christopher Gunn. – Turkey, USA: BZT Turan Publishing House, 2024. – PP.972-975. - ISBN: 978-625-6879-51-5. DOI: 10.5281/zenodo.10808287. Elektron havolasi: https://drive.google.com/file/d/12oWBuCLsgomtR0zhfjoF4_-eJr8VLcN2/view